

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaanliikenteen
kauppa-alusluettelosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annettu laki sisältää säännökset tuki- ja eräistä muista toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen Suomen merenkulkuelinkeinon kilpailukyvyn parantamiseksi. Laissa tarkoitettuun ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon voidaan merkitä muun muassa lastialus tai muu pääasiallisesti lastin kuljettamiseen tarkoitettu alus, kun aluksella varustamotoimintaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaismäärästä vähintään puolet on suomalaisia. Kauppa-alusluetteloon merkittävät alukset saavat pääsääntöisesti olla enintään 20 vuotta vanhoja.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen

(ETA-sopimus) voimaantuloon liittyen esityksessä ehdotetaan sanottu kansalaisuusvaatimus muutettavaksi siten, että se koskee Euroopan talousalueen kansalaisia.

Samalla ehdotetaan kauppa-alusluetteloon merkitsemisen edellytyksiä muutettaviksi aluksen ikävaatimuksen ja matkustajapaikkojen lukumäärää koskevan rajoituksen osalta.

ETA-sopimukseen liittyvän kansalaisuusvaatimusta koskevan muutoksen osalta laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Muilta osin laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

ESITYKSEN PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Kansalaisuusvaatimus

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annettu laki (1707/91) sisältää säännökset, joiden mukaan laissa tarkoitettuun ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten osalta voidaan tietyin edellytyksin myöntää valtion varoista tukea alusten kilpailukyvyn parantamiseksi. Näillä aluksilla voidaan laissa säädettyin edellytyksin käyttää myös ulkomaista työvoimaa ja tehdä työehtosopimuksia ulkomaisten järjestöjen kanssa suomalaisista työehdoista poiketen. Laki tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1992. Laki koskee lastialuksia ja muita pääasiallisesti lastin kuljetuk-

seen tarkoitettuja aluksia sekä tiettyjä kolmansien maiden välillä liikennöiviä matkustajaluksia. Alusten tulee olla merkittyyä Suomen alusrekisteriin, niitä tulee käyttää pääasiassa ulkomaanliikenteeseen ja ne saavat pääsääntöisesti olla enintään 20 vuotta vanhoja.

Lain 1 §:n 1 momentin 4 kohdassa kauppa-alusluetteloon merkitsemisen ehdoksi on edellä mainittujen seikkojen lisäksi säädetty, että aluksella varustamotoimintaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaismäärästä vähintään puolet on suomalaisia. Tämä kansalaisuusvaatimus ei sisällynyt alunperin hallituksen esitykseen (HE 119/1991 vp.), vaan lisättiin lakiehdotukseen liikenneministeriön ehdotuksesta liikennevaliokunnassa merenkulkualan työntekijä- ja työnantajajärjestö-

jen neuvottelujen pohjalta. Vastaavankaltainen määräys sisältyy Euroopan yhteisöjen (EY) maiden ehdotukseen rinnakkaisrekisterin perustamiseksi (niin sanottu EUROS-ehdotus).

Hallituksen esitys Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä on annettu eduskunnalle kesäkuussa 1992 (HE 95/1992 vp.). Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) 28 artikla turvaa työntekijöiden vapaan liikkuvuuden Euroopan talousalueella. Artikla vastaa Rooman sopimuksen 48 artiklaa, joka puolestaan täydentää Rooman sopimuksen 7 artiklan yleistä syrjäntäkieltoa.

ETA-sopimuksen 28 artiklan mukaan työntekijöiden vapaa liikkuvuus merkitsee muun muassa kaiken kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän lopettamista EY:n jäsenvaltioiden ja Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) jäsenvaltioiden työntekijöiden osalta. Artiklaa täydentää neuvoston asetus (ETY) N:o 1612/68 työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta yhteisön alueella. ETA-sopimuksen 28 artiklassa viitataan myös sopimuksen liitteeseen V, jossa luetellaan EY:ssä voimassa olevat asetukset, jotka liittyvät muun muassa työntekijöiden vapaaseen liikkumiseen.

Edellä esitetyn perusteella ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 1 §:n 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että edellytyksenä aluksen kauppa-alusluettelon merkitsemiselle on muun muassa, että aluksella varustamotointiaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaismäärästä vähintään puolet on Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisia.

1.2. Aluksen ikävaatimus ja matkustajapaikkojen lukumäärää koskeva rajoitus

Lain 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan edellytyksenä kauppa-alusluettelon merkitsemiselle on, että alus on enintään 20 vuotta vanha sen vuoden alussa, jona se merkitään luettelon. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että järjestelmällä ei haluta suosia yli-ikäisten alusten pysymistä Suomen alusrekisterissä. Pykälän 2 momentin mukaan voidaan kuitenkin Suomen alusrekisterissä oleva alus, joka on enintään 25 vuotta vanha ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain voimaan tullessa, merkitä kauppa-alusluet-

teloon. Perustelujen mukaan säännös on otettu lakiin, koska Suomen lipun alla purjehtii useita 1970-luvulla rakennettuja aluksia, jotka edelleen ovat hyvässä kunnossa.

Aluksen tekninen kunto ja merikelpoisuus eivät välttämättä ole riippuvaisia aluksen iästä. Sen vuoksi katsotaan, että aluksen iän ei tulisi olla ehdoton kauppa-alusluettelon merkitsemisen edellytys. Alukselle on esimerkiksi voitu suorittaa peruskorjaus tai suuria muutostöitä siten, että alus täyttää uudemmille aluksille asetettavat vaatimukset.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan lain 1 §:n 2 momenttia täydennettäväksi siten, että yksittäistapauksessa turvallisuustarkastuksen jälkeen voitaisiin myös yli 20 vuotta vanha alus hyväksyä kauppa-alusluettelon, jos siihen on aluksen kuntoon ja merikelpoisuuteen liittyviä erityisiä syitä. Merenkulkuhallitus päättäisi lain 2 §:n mukaisesti tässäkin tapauksessa kauppa-alusluettelon merkitsemisestä alukselle suoritettun turvallisuustarkastuksen jälkeen.

Lain 1 §:n 3 momentin mukaan luettelon voidaan hyväksyä myös sellainen alus, joka on katsastettu matkustaja-alukseksi, jos se on tarkoitettu pääasiallisesti lastin kuljettamiseen ja aluksella on enintään 60 matkustajapaikkaa. Lakia valmisteltaessa 60 matkustajapaikan rajoitukseen päädyttiin lähinnä olemassa olevan lastilauttakaluston matkustajakapasiteetin perusteella ja sen vuoksi, ettei ollut tarkoitus ulottaa uutta tukijärjestelmää muihin pohjoismaihin säännöllisesti liikennöivien varsinaisiin matkustaja-aluksiin.

ETA-sopimuksen voimaan tullessa toteutuvan tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden periaatteen arvioidaan logistiikan kasvavan merkityksen myötä merkitsevän suuryksikköliikenteen ja erityisesti rekka- ja kuorma-autoliikenteen kasvua Suomen ja muun Euroopan välisessä liikenteessä.

Tonnistoa uusittaessa ja lastin mukana seuraavien autonkuljettajien määrän kasvaessa 60 matkustajapaikan rajoitus on vaarassa muodostua esteeksi pääasiallisesti lastin kuljettamiseen tarkoitettujen alusten merkitsemiselle kauppa-alusluettelon. Tämän vuoksi ehdotetaan lain 1 §:n 3 momenttia muutettavaksi niin, että matkustajapaikkoja koskevaa rajoitusta laajennetaan siten, että kauppa-alusluettelon voidaan hyväksyä myös sellainen matkustaja-alukseksi katsastettu alus, joka on pääasiallisesti tarkoitettu lastin kuljettamiseen ja jolla on enintään 120 matkustajapaikkaa.

2. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia.

Esityksellä ei myöskään arvioida olevan mainittavia valtiontaloudellisia eikä muitakaan taloudellisia vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Lain 1 §:n 1 momentin 4 kohdan kansalaisuusvaatimusta koskeva muutosehdotus on valmisteltu liikenneministeriössä virkatyönä. Ehdotuksesta on pyydetty lausunto ulkoasiainministeriöltä, oikeusministeriöltä, työministeriöltä, merenkulkuhallitukselta, Teollisuuden Keskusliitolta sekä merenkulkualan työnantaja- ja työntekijäjärjestöiltä.

Lausunnoissa on puollettu ehdotettua ETA-sopimuksesta aiheutuvaa muutosta. Merenkulkualan työntekijäjärjestöt ovat samalla ehdottaneet lainkohtaa muutettavaksi muiltakin osin.

Aluksen ikävaatimusta ja matkustajapaikkojen lukumäärää koskevat muutosehdotukset on valmisteltu merenkulun neuvottelukunnan työvaliokunnassa, jossa ovat edustettuina liikenneministeriö, merenkulkuhallitus, merenkulkualan työnantaja- ja työntekijäjärjestöt sekä Teollisuuden Keskusliitto. Ulkomaanliikenteen pientonnistoyhdistyksen edustaja vastusti ehdotettuja muutoksia. Matkustajapaikkojen lukumäärää koskevan rajoituksen muuttaminen johtaisi yhdistyksen mukaan nykyisen kilpailutilanteen vääristymiseen. Suomen Konepäällystöliiton edustaja katsoi, että matkustajapaikkojen lukumäärää koskevaa rajoitusta ei tule muuttaa ja että ainoastaan peruskorjatut yli 20-vuotiaat alukset tulisi voida merkitä kaup-

pa-alusluetteloon. Muilla työvaliokunnan jäsenillä ei ollut huomautettavaa muutosehdotusten johdosta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Kansalaisuus- ja asuinpaikkavaatimuksia sisältäyty myös merilakiin (167/39) laivanisännistöyhtiön pääisännän osalta. Näiden vaatimusten sopeuttamisesta ETA-sopimukseen annetaan erillinen hallituksen esitys.

Merilain 41 §:n mukaan suomalaisen kauppa-aluksen päällikkönä saa toimia vain Suomen kansalainen. ETA-sopimuksen 28 artiklan 4 kohdan ja Rooman sopimuksen 48 artiklan 4 kohdan nojalla tämä kansalaisuusvaatimus säilytetään edelleen. Aluksen päällikön tulee merilain ja muun lainsäädäntömme mukaan hoitaa lukuisia sellaisia tehtäviä, jotka liittyvät julkisen vallan käyttöön. Näiden tehtävien hoito on syytä edelleen varata valtion omille kansalaisille, mihin myös edellä mainitut ETA-sopimuksen ja Rooman sopimuksen artiklat antavat mahdollisuuden.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lain 1 §:n 1 momentin 4 kohtaa koskeva muutos ehdotetaan kuitenkin ETA-sopimukseen liittyvänä tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta 30 päivänä joulukuuta 1991 annetun lain (1707/91) 1 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 2 ja 3 momentti seuraavasti:

1 §

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon (*kauppa-alusluettelo*) voidaan merkitä lastialus ja muu sellainen alus, joka on tarkoitettu pääasiallisesti lastin kuljettamiseen, kun:

4) aluksella varustamotoimintaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaismäärästä on vähintään puolet Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisia.

Suomen alusrekisterissä oleva alus, joka on enintään 25 vuotta vanha tämän lain voimaan tullessa, voidaan myös merkitä kauppa-alusluetteloon. Lisäksi voidaan yksittäistapauksessa turvallisuustarkastuksen jälkeen hyväksyä yli 20 vuotta vanha alus merkittäväksi kauppa-

alusluetteloon, jos siihen on aluksen kuntoon ja merikelpoisuuteen liittyviä erityisiä syitä.

Kauppa-alusluetteloon merkittäväksi alukseksi hyväksytään myös sellaiset hinaajat ja työntäjät, jotka kuljettavat säännöllisesti lastiproomuja ulkomaanliikenteessä, samoin kuin sellaiset matkustaja-aluksiksi katsastetut alukset, jotka on pääasiallisesti tarkoitettu lastin kuljettamiseen ja joilla on enintään 120 matkustajapaikkaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 1 §:n 1 momentin 4 kohta tulee kuitenkin voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri *Ole Norrback*

Laki

ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta 30 päivänä joulukuuta 1991 annetun lain (1707/91) 1 §:n 1 momentin 4 kohta sekä 2 ja 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon (kauppa-alusluettelo) voidaan merkitä lastialus ja muu sellainen alus, joka on tarkoitettu pääasiallisesti lastin kuljettamiseen, kun:

4) aluksella varustamotoimintaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaisuudesta vähintään puolet on suomalaisia.

Suomen alusrekisterissä oleva alus, joka on enintään 25 vuotta vanha tämän lain voimaan tullessa, voidaan myös merkitä kauppa-alusluetteloon.

Kauppa-alusluetteloon merkittäväksi alukseksi hyväksytään myös sellaiset hinaajat ja työntäjät, jotka kuljettavat säännöllisesti lastiproomuja ulkomaanliikenteessä, samoin kuin sellaiset matkustaja-aluksiksi katsastetut alukset, jotka on pääasiallisesti tarkoitettu lastin kuljettamiseen ja joilla on enintään 60 matkustajapaikkaa.

4) aluksella varustamotoimintaa työnantajana harjoittavan yhteisön Suomeen suuntautuvassa liikenteessä olevien lastialusten laivaväen kokonaisuudesta on vähintään puolet Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisia.

Suomen alusrekisterissä oleva alus, joka on enintään 25 vuotta vanha tämän lain voimaan tullessa, voidaan myös merkitä kauppa-alusluetteloon. Lisäksi voidaan yksittäistapauksessa turvallisuustarkastuksen jälkeen hyväksyä yli 20 vuotta vanha alus merkittäväksi kauppa-alusluetteloon, jos siihen on aluksen kuntoon ja merikelpoisuuteen liittyviä erityisiä syitä.

Kauppa-alusluetteloon merkittäväksi alukseksi hyväksytään myös sellaiset hinaajat ja työntäjät, jotka kuljettavat säännöllisesti lastiproomuja ulkomaanliikenteessä, samoin kuin sellaiset matkustaja-aluksiksi katsastetut alukset, jotka on pääasiallisesti tarkoitettu lastin kuljettamiseen ja joilla on enintään 120 matkustajapaikkaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Lain 1 §:n 1 momentin 4 kohta tulee kuitenkin voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

